

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

LEAVING CERTIFICATE EXAMINATION, 2020

DUTCH
HIGHER LEVEL

3 hours

Engels rukt op, maar no worries

1 Steeds meer Engelse termen sluipen onze taal binnen. Toch redt lang niet elk Engels woord het langs deze kant van het kanaal – en evenmin is elk Nederlands woord bij voorbaat weerloos tegen een vijandige overname.

2 Het valt best wel mee, vindt Eline Zenner, met dat vermeende imperialisme van het Engels. 'Ja', zegt de taalwetenschapster van de KU Leuven, 'de invloed ervan op het Nederlands neemt toe. En nee, er is geen andere taal die zo'n grote invloed heeft.' Maar die invloed beperkt zich tot het aanreiken van woorden en vaste uitdrukkingen, vaak in domeinen waar het Nederlands weinig of geen alternatieven biedt, leerde Zenner uit een analyse van anderhalf miljard woorden die tussen 1995 en 2005 in Nederlandse en Vlaamse kranten verschenen. 'Dat is bijvoorbeeld het geval bij het leenwoord computer, en bij de leenvertaling muis (het ding waarmee die computer wordt aangestuurd, red.).'

3 Het gebruik van leenwoorden uit het Engels neemt in Vlaanderen en Nederland toe. Maar niet elk woord dat uit het Engels tot ons komt, verdringt zijn Nederlandse equivalent. 'Integendeel', zegt Zenner, 'daarvoor moet het van goeden huize zijn. Als het Nederlands al heel lang een goed ingeburgerd woord heeft voor een bepaald begrip, dan komt het Engels er echt niet zomaar tussen.'

4 Zo hoeft een gevestigd Nederlands woord zelfs niet eens kort of catchy te zijn om een Engels synoniem het hoofd te bieden, zegt Zenner: 'Neem effectenmakelaar, uit 1844. De broker, die pas in 1911 in het Nederlands opdook, heeft zijn achterstand nooit meer ingelopen. De dandy, in 1832 aan het Engels ontleend, heeft het wel gehaald: de fat was voor hem geen partij.'

5 Vrij baan krijgen vooral Engelse leenwoorden die een lacune vullen. 'Het woord babyboomer vulde zo'n leemte en claimde daarmee terrein dat het achteraf bedachte purisme geboortegolver niet meer kon terugwinnen.'

6 Het is niet zo dat we inmiddels met zijn allen verengelt Nederlands spreken, zegt Zenner, 'al tref je in de IT-sector wel eens mensen bij wie het lijkt of ze enkel nog de lidwoorden en de voegwoorden in het Nederlands zeggen.' Van zogeheten code switching, 'waarbij je een zin in het Nederlands begint en daarna you make some sentences in English': daarvan is geen sprake, zegt Zenner. De onderzoekster stelde het proefondervindelijk vast door drie seizoenen van het realityprogramma Expeditie Robinson te turven op hoe vaak deelnemers uitdrukkingen als 'Oh, my God' in de mond namen, en hoe vaak ze catchphrases als 'Go for it' of 'Ready to rumble' gebruikten.

7 De Vlamingen bleken niet voor de Nederlanders onder te doen, 'al pasten de Nederlanders zich aan door tegenover Vlamingen minder Engels gebruiken dan tegenover landgenoten.' Doordat deelnemers aan Expeditie Robinson anders dan bij bijvoorbeeld bij Temptation Island ook uit hoger opgeleide lagen van de bevolking komen, kon Zenner turven welke sociale klasse zich het vaakst van het Engels bedient. 'De yups. Hoogopgeleide jonge stedelingen, mannen veelal.'

8 Voor privétaalgebruik mag de invloed van het Engels dan grotendeels beperkt blijven tot de woordenschat, in de reclamewereld en de zakenwereld ligt dat anders, zegt Zenner. Ze analyseerde 14.000 jobadvertenties die tussen 1989 en 2008 verschenen in het Vlaamse Vacature en zijn Nederlandse tegenhanger Intermediair. Het aantal vacatures dat volledig in het Engels gesteld was, steeg in die periode gevoelig, van een kleine 3 procent naar ruim 12 procent. Het gebruik van Engels in de functieomschrijving (zoals floor manager voor schoonmaakster) steeg van 14 procent naar ruim de helft. 'Vooral sectoren als IT en consultancy zijn hiervoor gevoelig'.

9 Vandaag bevatten Vlaamse advertenties nog minder Engels dan Nederlandse, maar de snelheid waarmee het Engels oprukt is in beide landen gelijk', aldus Zenner. 'Vlaanderen heeft lang een puristische reflex gehad, maar die lijkt nu vrijwel verlaten. In kranten- en spreektaal is het aandeel Engelse leenwoorden in Noord en Zuid inmiddels gelijk. Ik voorspel dat de jobadvertenties zullen volgen.'

10 Of diegenen voor wie die jobadvertenties bedoeld zijn dat Engels altijd even goed begrijpen: dat heeft Zenner niet uitgezocht, net zo min als ze de kwaliteit van het gebruikte Engels heeft getoetst.

*Bron: De Standaard, 2 april 2013
(De tekst werd aangepast voor dit examen)*

VRAGEN EN OPDRACHTEN

Alle antwoorden moeten in het Nederlands gegeven worden. Schrijf volledige zinnen in je antwoorden.

Deel 1: tekstbegrip

(30 punten)

1) Waarnaar verwijzen de volgende woorden?

a: 'dat' (alinea 2: Dat is bijvoorbeeld)

(1 punt)

b: 'daarvan' (alinea 6: daarvan is geen sprake)

(1 punt)

Wat betekenen de volgende uitdrukkingen?

c: Wat betekent weerloos in deze zin: 'en evenmin is elk Nederlands woord bij voorbaat **weerloos** tegen een vijandige overname.' (alinea 1)

(1 punt)

d: Wat betekent 'vrij baan' in deze zin: 'Vrij baan krijgen vooral Engelse leenwoorden die een lacune vullen.' (alinea 5)

(1 punt)

e: Wat betekent: 'voor hem geen partij' in de zin: 'De dandy, in 1832 aan het Engels ontleend, heeft het wel gehaald: de fat was voor hem geen partij.' (alinea 4)

(1 punt)

2. Wanneer heeft het Engels het moeilijk om een Nederlands woord te vervangen?

(5 punten)

3. Waarom valt de invloed van het Engels op het Nederlands eigenlijk nog wel mee volgens Zenner?

(5 punten)

4. Leg uit hoe het televisieprogramma Expeditie Robinson een aanduiding kon geven van het taalgebruik van hoger opgeleiden

(5 punten)

5. Bespreek het verband tussen sociale klasse en het daarbij horende taalgebruik. Verwijs hiervoor naar de tekst.

(5 punten)

6. Waarom heeft het langer geduurd voor het Engels dezelfde invloed kon laten gelden in Vlaanderen dan in Nederland. Leg uit hoe de auteur dit heeft ontdekt.

(5 punten)

Deel 2: commentaar

(30 punten)

Becommentarieer in ongeveer 100 woorden de volgende kwestie:

‘Het Nederlands moet strijden tegen de invloed van het Engels.’

Deel 3: opstel

(40 punten)

Schrijf een opstel van minimaal 300 woorden. Kies één van de volgende opgaven.

a) Taal verdeelt meer dan ze verenigt.

of

b) Mensen laten zowel het beste als het slechtste van zich in tijden van crisis.